

SADRŽAJ

Dalibor Brozović: Refleks starohrvatskoga dugog jata u hrvatskome slovopisu	1-4
Stjepan Babić: Glasovi <i>je/e</i> iza pokrivenoga <i>r</i>	4-14
Igor Gostl: Prvi hrvatski rukopisni, višejezični, terminološki i slikovni rječnik – <i>Liber de simplicibus</i>	14-21

PITANJA I ODGOVORI

Nazivi biljnih ulja (S. Babić)	22-24
--------------------------------------	-------

OSVRTI

“Posthumno” i pučka etimologija (D. Grečl)	24-25
Je li <i>jeseni</i> vremenski prilog? (A. Gluhak)	26-27
Knjiga za terminologe svih struka (S. Babić)	28-29
Supletivno, a ne brodnjački (I. Čatić)	29-31
Prema europskom nazivlju (M. Mihaljević)	32
Hrvatski filološki skup u Opatiji (M. Grčević)	32-34
Mlade snage na jezikoslovnome poprištu (L. Farkaš) ...	34-36
Sumrak srpske filologije (S. Babić)	36-40

VIJESTI

Drugi hrvatski slavistički kongres	40
--	----

JEZIK, Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika. – Izdaje Hrvatsko filološko društvo u Zagrebu. – Uređuju: *Stjepan Babić* (glavni i odgovorni urednik, Zagreb), *Ivo Škarić* (Zagreb) i *Mile Mamić* (Zadar). Uredničko vijeće: *Uredništvo* i *Zvonimir Junković* (Nica), *Radoslav Katičić* (Beč), *Sanda Ham* (Osijek), *Josip Lisac* (Zadar) i *Stjepan Vukušić* (Pula). Tajnica uredništva: *Marina Čubrić*. – Časopis izlazi u školskoj godini svaka dva mjeseca. – Godišnja pretplata 60 kuna (pojedini broj 20 kuna), za inozemstvo 25 DEM ili protuvrijednost u drugoj valuti. – Rukopisi i dopisi uredništvu šalju se na adresu: Uredništvo Jezika, Bijenička 97, 10000 Zagreb. Telefon uredništva (01) 212 733. Rukopisi se ne vraćaju. Pretplata i dopisi nakladniku šalju se na adresu: Školska knjiga, Mašarykova 28, p.p. 72, 10001 Zagreb. Telefon za pretplatne poslove: (01) 4558 511, kućni 229. Čekovni račun za kunske iznose 30105-603-10537, s naznakom: za Jezik; za devizne iznose: Zagrebačka banka br. 30101-620-16-25731-3223027. – Priprava za tisak: *Marko Ružić*. – Tisak: Grafički zavod Hrvatske, Zagreb. – Naklada: 3 000 primjeraka.

PREMA EUROPSKOM NAZIVLJU
(TOWARDS A EUROPEAN
TERMINOLOGY)

U Budimpešti je od 20. do 22. svibnja u organizaciji Filozofskog fakulteta održana međunarodna konferencija posvećena terminološkim problemima. Glavni je organizator bio I. Nyomarkáy. Sudjelovali su znanstvenici iz desetak europskih zemalja (Austrije, Bjelorusije, Estonije, Hrvatske, Litve, Letonije, Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke, Ukrajine), a među njima i znanstvenici iz Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Cilj je konferencije bio osvijetliti probleme s kojima se susreću "mali narodi" odnosno "mali jezici" kako bi odgovorili terminološkim izazovima koji se pred njih postavljaju. Referati se mogu podijeliti u tri osnovne skupine: 1. teorijski referati i referati koji govore o terminološkome radu u pojedinim zemljama, 2. referati koji govore o pojedinim pitanjima lingvističkog nazivlja i 3. referati koji analiziraju nazivlje pojedinih struka (računalno, športsko, poslovno, pravno itd.).

Za prvu temu akademik R. Katičić dao je teorijske napomene o izgradnji civilizacijskih riječi, a dr. Mijo Lončarić govorio je o novim smjernicama u razvoju hrvatskoga nazivlja. On je dao povijesni pregled hrvatskoga nazivlja, iznio terminološke probleme s kojima se susreće hrvatski jezik nakon osnivanja hrvatske države te naveo načine njihova rješavanja.

Mr. Lana Hudeček govorila je o hrvatskom pravopisnom nazivlju, a mr. Anđela Frančić analizirala je neke probleme u hrvatskom onomastičkom nazivlju.

Moglo se zaključiti da su problemi s kojima se pojedini jezici susreću međusobno vrlo slični, npr. Valentina Skujina iz Rige govorila je o pravnom i poslov-

nom nazivlju u litavskom te je analizirala i litavsko računalno nazivlje u kojem postoje veoma slični problemi i veoma slični načini rješavanja tih problema kao u hrvatskom računalnom nazivlju o kojem je govorila dr. Milica Mihaljević.

Najviše i najburnije raspravljalo se o problemu masovnog prodora anglizama s kojim se svi jezici susreću te kojemu se nastoje suprostaviti. Zanimljivo je da su se problemom hrvatskoga jezika bavili i neki referenti koji nisu Hrvati (Ossadnik, Vig, Gadányi, Nyomarkáy).

Do kraja godine trebao bi izaći zbornik s ovoga skupa koji će biti još jedan doprinos rješavanju mnogih terminoloških problema.

Milica Mihaljević

HRVATSKI FILOLOŠKI SKUP
U OPATIJI

Od 25. 6. 1998. do 27. 6. 1998. riječka podružnica Hrvatskoga filološkoga društva organizirala je *4. hrvatski filološki skup – međunarodni slavistički simpozij*. Skup je ove godine održan u Opatiji, a predavači su odsjeli u istoimenome hotelu u čijim su prostorijama održana i zasjedanja skupa.

Kao i prošlih godina, sudionici skupa su i ovoga puta radili u dvije skupine, u književnoj i jezikoslovnoj. U jezikoslovnoj skupini izlagano je više tema, a prikazat ću ih po redu kako su održane. Prvi je govorio autor ovoga članka o kontradikcijama u klasifikaciji štokavskih govora i njima uvjetovanim pogrješnim predodžbama o dijalekatnoj osnovici hrvatskoga književ-

nog jezika.¹ Stjepan Babić je u svome predavanju *Komparacija bez jotacije* objasnio među ostalim i to da više gramatičkih opisa može biti ispravno, no da se među njima mora odabrati najprikladniji, a to je onaj prema kojemu se može razvrstati većina opisanih pojava s najmanjim brojem iznimaka. Nicole Emmerich predstavila je novi interdisciplinarni projekt na Sveučilištu u Mannheimu, prije svega onaj dio u okviru kojega će se pod vodstvom Jadranke Gvozdanović ispitivati zakonitosti u jezičnim varijacijama u govoru Hrvata u SR Njemačkoj. Marina Fruk govorila je na primjeru časopisa "Croatia" o njemačkome jeziku u službi ilirske ideje, Barbara Kryžan-Stanojević održala je predavanje o jezičnome snobizmu, Marijana Horvat o morfološkim svojstvima leksika i frazeologije u prozi J. P. Kamova, a Siniša Mišković o pomorske rječniku Jakova Mikoča. Mišković je upozorio na to da se suvremeno pomorsko nazivlje premalo oslanja na stariju hrvatsku pomorsku nazivoslovnu tradiciju. Osim tih predavanja održana su u jezikoslovnoj skupini i sljedeća: *Osobna imena stranoga podrijetla u hrvatskoj antroponimiji* (Milica Mihaljević / Anđela Frančić); *Obiteljski nadimci u Podravskim Podgajcima* (Marija Znika); *Naglasne podebnosti rojstnih imen pri Slovencih* (Vlado Nartnik); *Ornitoni u "Libellus alphabeticus" (1756. god.)* (Goran Filipi); *Proučavanje jezičnih dodira (1880.-1998.) s posebnim osvrtom na tri modela (tradicionalna lingvistika, strukturalizam i varijacionistika)* (Žarko Muljačić); *Jezičkoslovna svjedočanstva starosti hrvatsko-istororomanskih dodira u Istri* (Branimir Crljenko); *O nekim onimijskim frazemima u hrvatskom i njemačkom jeziku* (Ute

Karlavaris-Bremer / Nada Ivanetić); *Jezični kontakt u leksiku moliško-hrvatskih govora* (Snježana Hozjan); *Prijedložno-zamjeničke sintagme u suvremenom hrvatskom i slovenskom jeziku* (Anita Peti-Stančić / Sanja Marija Sikirić); *Utjecaj staroslavenskih glagola kretanja na suvremene slavenske jezike (hrvatski i poljski)* (Neda Pintarić / Ivana Vidović); *Slovački elementi u čakavskim govorima Hrvata u Slovačkoj* (Bernardina Petrović / Sanja Vulić); *Slovarski prikaz hebrajizmov v Kostelec-Vremčevem slovarju (1680.-1710.)* (Francka Premk); *Bohemizmi u hrvatskome jeziku* (Milan Nosić).

Najavljena predavanja *Formální adaptace anglicismů v češtině* (Jiří Rejzek) i *Poznámky o germanismech v češtině* (Petr Mareš) nisu izložena, no bit će zajedno s ostalima tiskana u časopisu *Riječ*. Taj časopis za filologiju utemeljen je 1995. godine paralelno s Filološkim skupom riječke podružnice HFD-a i predstavlja najmlađi hrvatski filološki časopis. U njemu su do sada objavljena i predavanja s dosadašnjih triju skupova.

Po broju predavača dosada održani *Hrvatski filološki skupovi* u organizaciji riječke podružnice HFD-a pripadaju filološkim skupovima srednje veličine, a na njima su pored predavača iz Hrvatske izlagali i znanstvenici iz Slovenije, Mađarske, Italije, Njemačke i Velike Britanije.

U vremena koja u materijalnome pogledu za humanističke znanosti nisu baš najpovoljnija, organizatorima je na prethodna tri skupa pošlo za rukom nabaviti dovoljna novčana sredstva za pokrivanje svih troškova, pa i onih koji se inače podmiruju kotizacijom predavača. Održavanje 4. skupa novčano su potpomogli Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hr-

1 Članak koji se temelji na tom predavanju, bit će objavljen u *Jeziku*.

vatske, Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka, no budući da neki drugi sponzori nisu isplatili očekivani iznos, organizatori su ovoga puta bili primorani podmirivanje troškova hotelskoga smještaja predavača prepustiti njima i njihovim radnim organizacijama. To je bio glavni razlog tomu što je određeni broj najavljenih predavača otkazao svoj dolazak u Opatiju. No unatoč tomu održavanje Skupa možemo smatrati uspješnim, a sam Skup vrlo korisnim.

Kao i za prethodnih triju skupova, i ovoga se puta u rješavanju glavnoga dijela organizacijskih poslova istaknuo tajnik Organizacijskog odbora Milan Nosić. I idućih će se godina, najavljuje, filološki skupovi u organizaciji riječke podružnice HFD-a redovito održavati.

Mario Grčević

MLADE SNAGE NA JEZIKOSLOVNOME POPRIŠTU

U Osijeku već drugu godinu izlazi *Glede*, studentski časopis za promicanje kulture hrvatskoga jezika.

Prigodom Dana hrvatskoga jezika, 13. je ožujka 1998. godine u Vukovaru, predstavljen drugogodišnji dvobroj časopisa *Glede*, prvoga studentskoga časopisa za promicanje kulture hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj. Časopis se pojavio prošle godine, a u njegovu stvaranju sudjeluju studenti Pedagoškog fakulteta u Osijeku, i to svih četiriju godina Studija hrvatskoga jezika i književnosti, ali suradnici su i studenti drugih sveučilišta u Republici Hrvatskoj i inozemstvu.

Budući da su se posljednjih nekoliko go-

dina razbuktale rasprave o hrvatskom jeziku, studenti su osjetili potrebu iznijeti svoja gledišta o hrvatskim jezičnim pitanjima.

Pri oblikovanju časopisa *Glede* djelovale su neke temeljene odrednice: posljednjih se nekoliko godina ponovno aktualizirala hrvatska jezična problematika, kako među stručnjacima tako i u svakodnevnoj uporabi; širi krug nestručnjaka jezik doživljava kao krut sustav strogo podvrgnut gramatičkim pravilima, a studenti su nastojali na njima primjeren i suvremen način prikazati jezična pitanja; časopis je stoga i posebno grafički opremljen jer su se ne samo riječju već i slikom nastojale približiti jezične teme.

U ovogodišnjem dvobroju studenti su razgovarali s prof. dr. Ivom Lukežić s Odsjeka za filologiju Pedagoškoga fakulteta u Rijeci, koja svjedoči o različitostima narječja i dijalekata unutar hrvatskoga jezika. Dr. Lukežić ističe kako hrvatski glagoljaši u pismo uvode svoju hrvatsku *lingua vernacula* prije Dantea za kojega se drži da je to prvi učinio u Europi, čime se diče Talijani, dok se mi djelom svojih glagoljaša nismo mogli dičiti, jer je to Hrvatima izvan uže struke ostalo prešućeno. Iva Lukežić ističe kako su dijalekti prvorazredni znakovi tradicije, povijesti, samosvojnosti, postojanja na jednome tlu i pita po čemu bi se znalo da je 90% stanovništva Istre hrvatsko da nije čakavice, a čakavicom se od iskona služe samo Hrvati. Budući da su iza nas vremena obiju Jugoslavija u kojima je temeljno obilježje unitarizacija općeuporabnog jezika, sugovornica naglašava kako će se prema jezičnim pitanjima Hrvati ubuduće odnositi prirodno kao prema disanju ili bilo kojoj drugoj prirodnoj čovjekovoj funkciji, a kao i u svakom drugom poslu, u stručnim jezičnim pitanjima prednost treba dati stručnjacima.